

Dagmara Budek, Edyta Rogowska

Tworzenie kursów e-learningowych – wyzwanie dla współczesnego bibliotekarza uczelnianego

Forum Bibliotek Medycznych 7/2 (14), 269-275

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mgr Dagmara Budek

Mgr Edyta Rogowska

Szczecin – PUM

TWORZENIE KURSÓW E-LEARNINGOWYCH – WYZWANIE DLA WSPÓŁCZESNEGO BIBLIOTEKARZA UCZELNIANEGO

Abstract

The article discusses the program of e-learning course for creating training on Moodle platform – special edition organized for medical universities librarians. The objective of this article is an attempt of analysis the skills gained by participants and effects in practice – launched trainings.

Streszczenie

Referat omawia program kursu e-learningowego z zakresu tworzenia szkoleń na platformie Moodle zorganizowanego dla grupy bibliotekarzy z uczelni medycznych. Stanowi próbę podsumowania umiejętności jakie nabyli uczestnicy kursu oraz efektów w postaci uruchomionych szkoleń.

Oferta kursów na platformach e-learningowych lub innych szkoleń realizowanych przez internet, z których mogą korzystać bibliotekarze, jest dosyć bogata. Jednak prawdziwym wyzwaniem dla bibliotekarzy staje się obecnie włączenie tego typu szkoleń do oferty bibliotek, co wiąże się z przygotowaniem kadry bibliotecznej do opracowywania i tworzenia takich szkoleń na platformach zdalnej edukacji.

Jedną z możliwości zdobycia umiejętności w tym zakresie jest uczestnictwo w kursie realizowanym w formie e-learningu na platformie Moodle¹ przez Warmińsko-Mazurską Bibliotekę Pedagogiczną w Elblągu, która od kilku lat ma w swojej ofercie szkolenie na temat: „Tworzenie kursów e-learningowych na platformie Moodle dla niewtajemniczonych”. Jedną z edycji tego kursu, która odbyła się w terminie 15.10.2011-25.01.2012, przeznaczono specjalnie dla bibliotekarzy z bibliotek medycznych.

Jak w większości tego typu szkoleń, od uczestnika wymagana była znajomość podstawowej obsługi komputera (pakietu biurowego, przeglądarki internetowej, poczty elektronicznej) oraz umiejętność korzystania z platformy Moodle w roli studenta.

Celem kursu było nabycie przez uczestników wiedzy i umiejętności niezbędnych do opracowania i prowadzenia zajęć na platformie zdalnego nauczania Moodle oraz przygotowanie ich do tworzenia i opracowywania materiałów dydaktycznych wykorzystywanych przy realizacji kursów online.

Program kursu został podzielony na 5 bloków tematycznych realizowanych w ciągu 100 godzin przez 10 kolejnych tygodni. Kolejne partie materiału były udostępniane systematycznie dopiero po zakończeniu każdej części.

Blok pierwszy dotyczył zagadnień związanych z e-learningiem: teorii nauczania na odległość, określenia specyfiki tego typu nauczania, jego zalet i wad, umiejętności, jakie powinna posiadać osoba biorąca udział takim kursie, oraz podstawowej wiedzy dotyczącej prawa autorskiego.

Blok drugi obejmował funkcje i możliwości platformy Moodle, w tym: podstawowe narzędzia umożliwiające poruszanie się po platformie, zarządzanie zasobami, sposoby prezentowania treści, składowe kursu, takie jak: ankiety, czaty, fora, głosowania, kwestionariusze, lekcje, opisy, quizy, pakiety SCORM², słowniki pojęć, warsztaty, Wiki, zadania oraz zagadnienia związane z administrowaniem kursem.

Kolejny blok dotyczył tworzenia materiałów dydaktycznych oraz umieszczania ich na platformie Moodle, wykorzystując jej zasoby i składowe. Oprócz znanych i popularnych programów do tworzenia tekstów i prezentacji pakietu MS Office obejmował także inne bezpłatne narzędzia do przygotowywania interaktywnych materiałów edukacyjnych, takie jak: E-learning XML editor (exe) – do tworzenia m.in. pakietów SCORM, HotPotatoes, zawierający pakiet sześciu aplikacji do tworzenia materiałów interaktywnych w postaci stron WWW (krzyżówki, rozsypanki wyrazowe, quizy z różnorodnymi odpowiedziami, zadania z luką, zadania z dobieranymi odpowiedziami oraz aplikacja łącząca moduły w jedną całość), czy Community Clips umożliwiający nagrywanie filmów instruktażowych, tzw. screencastów.

¹ Moodle - Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment, jedna z najpopularniejszych nie-komercyjnych platform edukacyjnych

² SCORM - Sharable Content Object Reference Model – standard zapisu treści do e-learningu

Blok czwarty zawierał zagadnienia związane z monitorowaniem wiedzy, tzn. ocenianiem i motywowaniem uczestników kursu oraz odpowiednim przygotowaniem materiałów stymulującym aktywność uczestników zajęć.

Ostatni blok dotyczył ewaluacji kursu, konstruowania ankiety pozwalającej na zebranie opinii i ewentualną modyfikację szkolenia.

Kurs miał charakter praktyczny. Każdy blok tematyczny zawierał zadania do wykonania, które były na bieżąco oceniane przez osobę prowadzącą. Łącznie uczestnicy kursu mieli do wykonania 15 praktycznych zadań, w tym m.in. przygotowanie sylabusu własnego kursu, schematu kursu, opracowanie materiałów szkoleniowych w różnej formie, m.in. prezentacji multimedialnej, materiału eksportowanego do formatu SCORM, przygotowanie różnego rodzaju zadań, ocenę aktywności i zadań wykonywanych przez uczestników kursu oraz przygotowanie projektu końcowego w postaci stworzenia własnego kursu na wybrany temat.

Uczestnicy poznali zasady działania platformy i zdobyli wiedzę i umiejętności pozwalające na samodzielne opracowywanie i prowadzenie zajęć na platformie Moodle, w tym: zasad importowania plików i zarządzania nimi, tworzenia treści dydaktycznych przy wykorzystaniu wybranych aktywności platformy, komunikowania się z uczestnikami zajęć, monitorowania ich aktywności i oceny wykonywanych zadań oraz korzystania z narzędzi służących do ewaluacji.

Udział w tym kursie to ciekawe doświadczenie dające konkretne umiejętności i pozwalające poznać platformę i jej możliwości. Ponadto bycie uczestnikiem kursu pozwala wczuć się w rolę studenta/uczestnika kursu na platformie, co może być bardzo przydatne w przyszłości, przy samodzielnym tworzeniu własnego szkolenia.

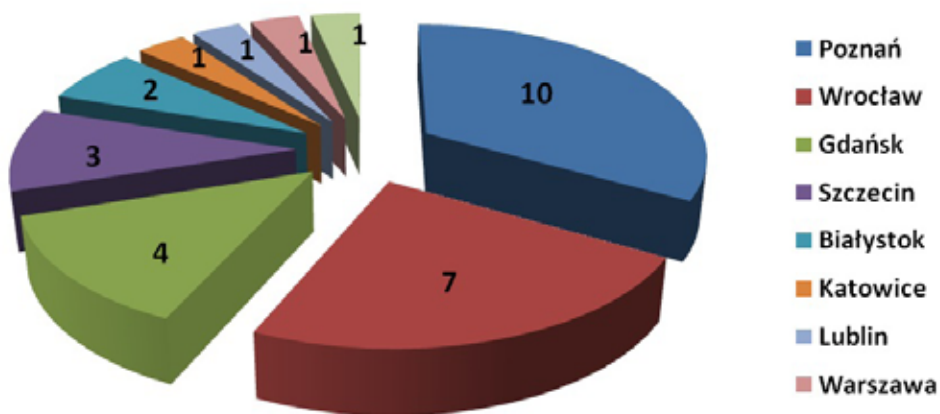
Jako uczestniczka tego kursu muszę przyznać, że wymagał dużego zaangażowania, systematycznej pracy, poświęcenia sporo czasu. Zawierał też wiele cennych wskazówek dotyczących zasad konstruowania treści nauczania w kształceniu na odległość, cech dobrego kursu online czy tworzenia sylabusu. Materiały dydaktyczne prezentowane były w zróżnicowanej formie: w postaci plików PDF, plików tekstowych, linków do materiałów uzupełniających czy filmów instruktażowych.

Wyniki ankiety przeprowadzonej w bibliotekach uczelni medycznych w czerwcu br. potwierdzają duże zainteresowanie kursami o takiej tematyce.

W specjalnej edycji kursu wzięło udział 33 pracowników bibliotek medycznych, 10 z Poznania, 7 z Wrocławia, 4 z Gdańska, 3 ze Szczecina, po 2 osoby z Białegostoku, Katowic, Lublina i Warszawy oraz 1 osoba z Łodzi (łącznie bibliotekarze z 9 bibliotek medycznych). Kurs ukończyło 28 osób. (Ryc. 1)

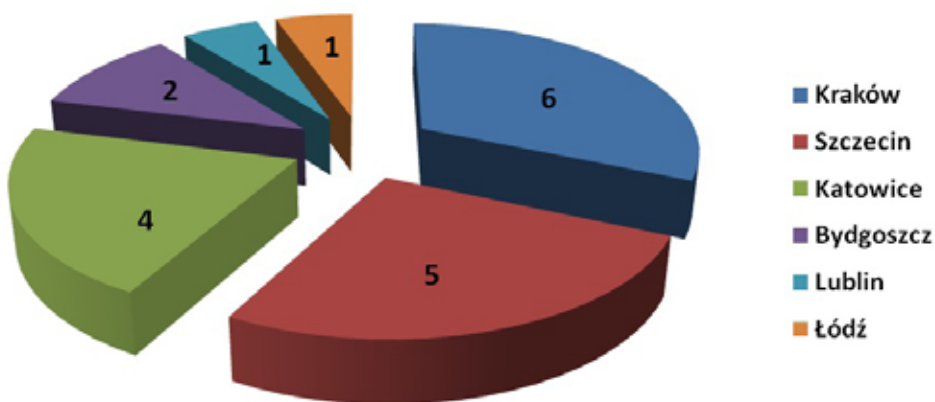
W innych edycjach tego kursu uczestniczyli pracownicy 6 spośród 12 bibliotek uczelnianych: 6 osób z Krakowa, 5 ze Szczecina, 4 z Katowic, 2 z Bydgoszczy i po 1 z Lublina i Łodzi. (Ryc. 2)

Liczba osób biorących udział w specjalnej edycji kursu

Ryc. 1

Liczba osób biorących udział w innych edycjach kursu

Ryc. 2

Na pytanie, czy uczestnicy kursu zdobyli wystarczającą wiedzę, by samodzielnie uruchomić własny kurs, prawie wszyscy (z wyjątkiem pracowników 1 biblioteki) odpowiedzieli twierdząco.

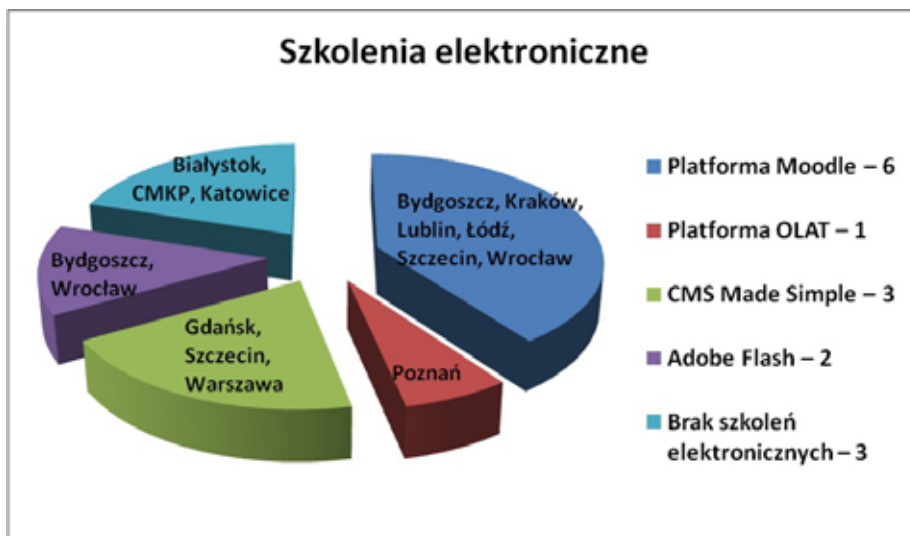
U większości ankietowanych bibliotek kurs uzyskał bardzo dobrą opinię (6), pracownicy 5 ośrodków ocenili kurs na poziomie dobrym, ocen negatywnych nie było.

Spośród 12 bibliotek uczelni medycznych 6 uruchomiło własne szkolenia na platformie Moodle (Bydgoszcz, Kraków, Lublin, Łódź, Szczecin, Wrocław). Dwie z nich (Lublin, Łódź) zrobiły to znacznie wcześniej, zanim odbyła się edycja specjalna dla bibliotek medycznych, a 4 w następstwie ukończenia tego kursu.

Niektóre biblioteki oferują też szkolenia dla studentów lub doktorantów w wersji elektronicznej, przygotowane za pomocą innych narzędzi, np. CMS Made Simple³ (Gdańsk, Szczecin, Warszawa) czy Adobe Flash⁴ (Bydgoszcz, Wrocław).

Jedna biblioteka uruchomiła kurs na platformie OLAT⁵, tj. na platformie szkoleniowej własnej uczelni (Poznań).

Własnych szkoleń e-learningowych nie zorganizowały do tej pory 3 biblioteki (Białystok, CMKP Warszawa, Katowice), 2 z nich na razie nie planują uruchamiania tego typu szkoleń na platformie Moodle. (Ryc. 3)

Ryc. 3

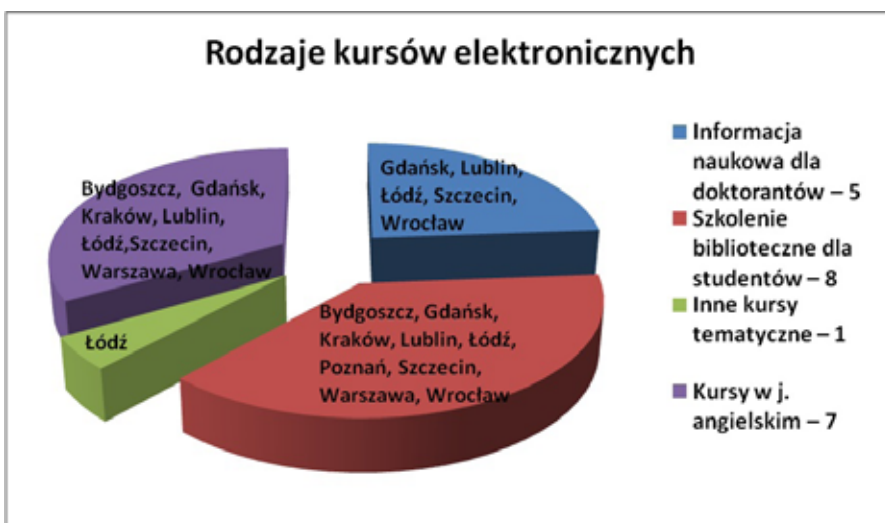
³ CMS Made Simple - Content Management System Made Simple - bezpłatny system zarządzania treścią

⁴ Adobe Flash – program umożliwiający tworzenie interaktywnych animacji, prezentacji, odtwarzanych za pomocą przeglądarki internetowej z zainstalowaną wtyczką

⁵ OLAT - Online Learning and Training – bezpłatna platforma e-learningowa stworzona w Szwajcarii

Dziewięć bibliotek ma w swojej ofercie kursy elektroniczne dla studentów (Bydgoszcz, Gdańsk, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Szczecin, Warszawa, Wrocław), pięć bibliotek - z informacji naukowej dla doktorantów (Gdańsk, Lublin, Łódź, Szczecin, Wrocław). Osiem bibliotek oferuje też szkolenia w języku angielskim (Bydgoszcz, Gdańsk, Kraków, Lublin, Łódź, Szczecin, Warszawa, Wrocław).

Najwięcej szkoleń uruchomiła biblioteka Uniwersytetu Medycznego w Łodzi: oprócz przysposobienia bibliotecznego dla studentów I roku w językach polskim i angielskim, informacji naukowej dla doktorantów, ma również w swojej ofercie kursy dotyczące korzystania z zasobów elektronicznych biblioteki czy bibliografii pracowników UM - łącznie 24 kursy. (Ryc. 4)

Ryc. 4

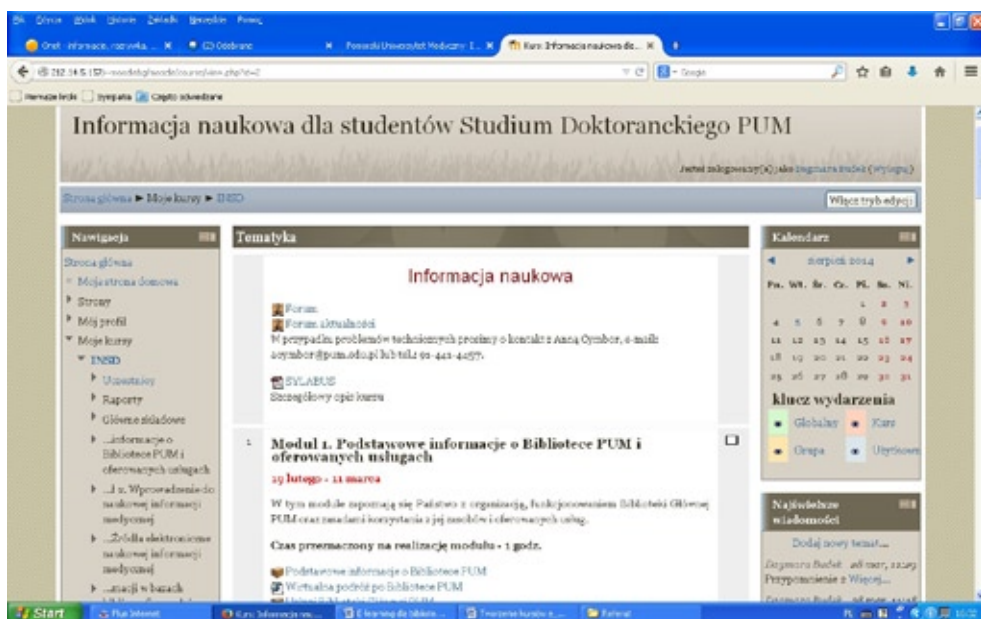
Podsumowując, platforma e-learningowa Moodle jest najczęściej wykorzystywanym narzędziem do prowadzenia zajęć na odległość przez bibliotekarzy medycznych.

Kursy takie zazwyczaj dostępne są tylko dla zarejestrowanych użytkowników, gdyż są one skierowane do określonych grup studentów poszczególnych uczelni.

Efektom ukończenia kursu w Warmińsko-Mazurskiej Bibliotece Pedagogicznej i zdobycia określonych umiejętności przez pracowników biblioteki Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego w Szczecinie (ukończyło go 8 osób) było opracowanie i uruchomienie na platformie Moodle szkolenia z zakresu informacji naukowej dla studentów studiów doktoranckich. Kurs został podzielony na 8 bloków tematycznych (każdy z nich był przygotowany przez inną osobę) i kończył się quizem zawierającym 5 pytań. Ostatnim elementem kursu było zadanie polegające na przygotowaniu i przesłaniu bibliografii załącznikowej do pracy doktorskiej, uwzględniającej określone typy publikacji. (Ryc. 5)

W szkoleniu wykorzystano także materiały przygotowywane w poszczególnych bibliotekach uczelni medycznych, zebrane i udostępnione przez panią dyr. Renatę Sławińską.

Po zakończeniu kursu przeprowadzono ankietę ewaluacyjną, której wyniki potwierdziły pozytywną ocenę szkolenia. Uczestnicy podkreślili także wygodę tej formy kształcenia, pozwalającej nie tylko na naukę w dogodnym momencie, ale również na powrót do niektórych treści w razie potrzeby. Cenną jest sugestia, że szkolenia e-learningowe warte są upowszechnienia w odniesieniu do innych przedmiotów nauczania.

Ryc. 5 – strona startowa szkolenia dla doktorantów (Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie)

Bibliografia

Pańska Maciej: Narzędzia platformy Moodle. W: E-learning wyzwaniem dla bibliotek. Materiały z ogólnopolskiej konferencji Elbląg 23-24 września 2009 r. Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2009 s. 92-96

Plebańska Marlena, Kula Izabela: E-learning: treści, narzędzia, praktyka. Warszawa: ALMAMER Szkoła Wyższa, 2011. ISBN 9788362644117

Suszał Michał: Moodle: doceni e-learning z platformą Moodle!: ćwiczenia praktyczne. Gliwice: Helion, cop. 2013. ISBN 9788324647583

Szeląg Anna Maria: Modele prezentacji treści dydaktycznych w kursach e-learningowych. W: E-learning w bibliotekach. Materiały z ogólnopolskiej konferencji „E-learning wyzwaniem dla bibliotek” Częstochowa, 11-12.10.2011. Warszawa: Agencja Sukurs, 2012 s. 53-58